

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Михаил Босилков Мелтев,
Нов български университет

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност ДОЦЕНТ, в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (журналистика – телевизионни системи), обявен от Факултет по журналистика и масови комуникации на СУ „Св. Климент Охридски“ (обн. в ДВ бр. 32/22.04.2016 г.) с единствен кандидат д-р Светлана Кирилова Божилова

Д-р Светлана Кирилова Божилова участва в конкурса за академична длъжност доцент, обявен от ФЖМК на СУ „Св. Климент Охридски“ с научни публикации и документи, доказващи нейната преподавателска, професионална, експертна и научна дейност в съответствие с изискванията на чл.24 от ЗРАСРБ и чл. 105 от Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, а именно: има образователна и научна степен „доктор“, повече от две години е била преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, като освен това е упражнявала и творческа, експертна и професионална дейност в областта на журналистиката и електронните медии.

За участие в конкурса тя представя книгата „Телевизионни системи и аудиовизуална индустрия (Европейски политики)“, научен проект и 39 публикации. Кръгът от проблеми, които д-р Божилова изследва и анализира са в сферата на аудиовизията, електронните медии и журналистиката в динамиката на променящите се културни, обществени и икономически условия в българското и европейско пространство.

Хабилитационният труд - монография "Телевизионни системи и аудиовизуална индустрия " - се състои от шест части с увод и заключение, към които е приложен проект „Университетска телевизия ‘Алма Матер’ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Д-р Божилова определя за цел на изследването „да анализира европейската телевизионна система през европейските политики в аудиовизуалната област“, като

използва базата данни на Европейската обсерватория по аудиовизия. Така формулираният проблем е актуален и важен в познавателен, систематизиращ и сравнителен аспект в днешния глобализиран свят.

Авторът се спира на политиката на Европейския съюз и съвета на Европа в областта на културата и аудиовизията. Общо взето, логиката на изложението се концентрира върху мисията на телевизията в запазването на културното многообразие на нациите като същевременно създава европейска културна общност. Разглеждат се предимствата и проблемите в опита да се регулират процесите в културата на фона на бурно развиващите се технологии. Изтъкват се общите демократични принципи, които се отстояват в аудиовизуалната политика на общността като равнопоставеност, свободен и гарантиран достъп, гражданско участие. Д-р Божилова разглежда в сравнителен план възникването и развитието на европейските и американските дигитални телевизионни канали в главата „Европейски аудиовизуален пазар“ и достига до заключението, че в конкуренцията между двата вида вторите имат значително предимство. Причина за това са липсата на достатъчно конкурентноспособни специализирани канали, нормативно приетите обществени и културни ангажименти, езиковите бариери и стремежа към опазване на националните и регионални специфики, късната либерализация. Направен е опит за типологизация на телевизионните доставчици по различни критерии, описани са условията за лицензиране и регистрацията им. В текста са изложени формите на разпространение и финансиране в Германия, Великобритания, Франция, Полша, както и мрежите за паневропейско спътниково разпространение и описание на сателитите, на които е базирано. Изброени са и големите концерни и водещи аудиовизуални предприятия в света. Изходна точка при обзора са националните и паневропейски политики. Авторът заключава, че докато в „САЩ дискусиата разглежда сателитните организации като една от системите за разпространение, ... в Европа дискусиата за европейската инфраструктура на спътниците е не толкова върху начините на тяхната употреба, а повече за това как да се развие собствена регулаторна система, което да освободи тези сателитни мрежи от монополни позиции и да създаде ефективен европейски сателитен пръстен“. Обръща се внимание и на конвергенцията на аудиовизуалните услуги, системи за производство и разпространение и необходимите правни рамки в тази посока. Авторът правилно забелязва, че неравностойното положение в зрителския успех на американската и

европейска продукция отчасти се дължи на по-слабата ефективност и разпокъсаност на системата за разпространение. Затова и субсидиите и подпомагането на европейските копродукции, разпространение и показ са сполучлив инструмент в противопоставянето на американския глобализъм и създаването на общ европейски аудиовизуален пазар. Това се прави чрез програма МЕДИЯ и нейното продължение ТВОРЧЕСКА ЕВРОПА, както и чрез адекватен политически подход. Основание за субсидиите са ограничеността на националните пазари в Европа, езиковите бариери и глобализирането на пазарите. Освен другите мерки, значително място е отредено на финансирането на аудиовизуалната продукция чрез телевизиите. По отношение на правната регулация на аудиовизията и в частност електронните медии, авторът отбелязва, че в резултат на дигитализацията честотния спектър губи ограничеността си, но все повече се усилва значението на културното многообразие и защитата на обществения интерес като основание за регулация. В този смисъл са систематизирани насоките, целите и бъдещето на европейските политики в тази област.

Препоръки: струва ми се, че на места обзорът не прескача рамките на политическия анализ; описани са задачите на европейските политики, но липсват инструментите за постигането им. Изследването по-скоро е съсредоточено върху телевизията като културен и информационен институт и социално психологично влияние, отколкото като индустрия. В този смисъл заглавието провокира други очаквания. В практиката на аудиовизията терминът „индустрии“ има точно определено значение, свързано с финансиране, кредитиране, договаряне както в национален, така и в междудържавен контекст. Изследване на индустрията телевизия означава акцент върху икономическите, производствените и финансови аспекти поне наравно с общественото ѝ значение. Не мога да се съглася с равенството, поставено между култура и културна индустрия, а още по малко с определянето на киното само като един сегмент от културна индустрия или с твърдението, че този сегмент обхваща не само производството, но и мрежата от кинозалони. Киноиндустрията има три сегмента – производство, разпространение и показ; цитираната в текста програма Медия е предназначена за развитието на общ европейски А/В пазар, т.е. насочена е към разпространението и показа, докато Евроимаж стимулира производството на европейски копродукции. Изразът „мрежа от кинозалони за разпространение“ подвежда към единство на два отделни индустриални сегмента: „показ“

и „разпространение“. Хубаво е, че в увода се прави уговорката, че тук „европейската телевизионна система и аудиовизуална индустрия се анализират през европейските политики в аудиовизуалната област“. Това е истинската отправната точка за изложението на културни и политически аспекти на аудиовизията, а не индустриалните, както предполага заглавието. Ако читателят приеме това, логично е да очаква и открие прегледа на културните интеграции и културното многообразие в Европа. По същият начин, това би могло да си предпостави и в заглавието. Освен това смятам, че ако в началото се дефинират понятията и научния инструментариум, текстът ще бъде по-ясен и лек за възприемане. Така би се изяснило съдържанието, което авторът влага в „телевизионна индустрия“, „програмна индустрия“, „културна индустрия“. Вярно е, че в европейските документи срещаме различие в термините и понякога дори противоречиви тълкувания (това е следствие от културното многообразие и различието в речника на множеството научни школи) но значението им се изяснява изрично за всеки отделен документ и контекст.

Според мен, значително по-силни са главите посветени на плурализма, независимата журналистика, обществените медии и обществения контрол. Като приносен момент може да се отчете прегледа и обобщенията за състоянието, влиянията, отраженията и тенденциите в различните европейски документи по отношение на аудиовизията. Въпреки определена неравностойност между отделните глави, като цяло текстът дава достатъчно основания да бъде признат за хабилитационен труд.

Статиите и публикациите на Светлана Божилова, представени за участие в конкурса в по-голямата си част са публикувани преди придобиване на научната и образователна степен „доктор“ (според представеното свидетелство); след 2015 има четири, главно по темата на монографията. Те, както и останалите 35 публикации показват интересите на автора към европейските политики в областта на аудиовизията. Освен това, тя представя и концепция за развитие на БНТ и творчески проект „Университетска телевизия ‘Алма Матер’ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, с което изпълнява изискванията на чл.111, ал 2 от Правилника на СУ.

Представени са достатъчно доказателства за активна учебна дейност – водене на аудиторни и извънаудиторни занятия на студенти като асистент и главен асистент, научно

ръководство и рецензии на дипломанти, участие в творчески и практически проекти, членство в СБЖ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената от кандидата монография "Телевизионни системи и аудиовизуална индустрия" съдържа достатъчно приноси за хабилитационен труд. Тя, както и останалата академична и творческа дейност отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св.Климент Охридски“.

Предвид гореизложеното препоръчвам на Научното жури, да избере д-р Светлана Кирилова Божилова на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки.

София

26.08.2016

Проф. д-р М. Мелтев